

Základní terminologie

Zdravotnické zákony, které nabyly účinnosti ke dni 1. dubna 2012, vymezují novou terminologii ve zdravotnictví a rozlišují mezi zdravotní péčí a zdravotními službami a rovněž diferencují mezi pojmem poskytovatel zdravotních služeb a pojmem zdravotnické zařízení.

Poskytovatel zdravotních služeb

Poskytovatelem zdravotních služeb se rozumí fyzická nebo právnická osoba, která má oprávnění k poskytování zdravotních služeb (podle zákona o zdravotních službách).

Zdravotnickým zařízením se rozumí prostory určené pro poskytování zdravotních služeb.

Poskytovatel může poskytovat pouze zdravotní služby uvedené v oprávnění k poskytování zdravotních služeb, které je základním předpokladem pro výkon jeho činnosti. O udělení oprávnění rozhoduje krajský úřad, v jehož správním obvodu je zdravotnické zařízení, v němž budou zdravotní služby poskytovány.

Pacient má právo zvolit si poskytovatele oprávněného k poskytnutí zdravotních služeb, které odpovídají jeho zdravotním potřebám. Možnost volby poskytovatele se však nevztahuje mimo jiné na zdravotnickou záchrannou službu, jakož i na poskytovatele, ke kterému zdravotnická záchranná služba pacienta převází.

Pojem *zdravotní služba* je pojmem nadřazeným, obsahově širším, zahrnujícím veškerou činnost ve zdravotnictví a tedy i zdravotní péči. Poskytování zdravotní péče je možné pouze jako poskytování zdravotních služeb.

Zdravotními službami se rozumí:

- poskytování zdravotní péče podle zákona o zdravotních službách zdravotnickými pracovníky a dále činnosti vykonávané jinými odbornými pracovníky, jsou-li tyto činnosti vykonávány v přímé souvislosti s poskytováním zdravotní péče;
- konzultační služby, jejichž účelem je posouzení individuálního léčebného postupu, popřípadě navržení jeho změny nebo doplnění, a další konzultace podporující rozhodování pacienta ve věci poskytnutí zdravotních služeb prováděné dalším poskytovatelem zdravotních služeb nebo zdravotnickým pracovníkem, kterého si pacient zvolil;

- nakládání s tělem zemřelého v rozsahu stanoveném tímto zákonem, včetně převozu těla zemřelého na patologicko-anatomickou pitvu nebo zdravotní pitvu a z patologicko-anatomické pitvy nebo ze zdravotní pitvy prováděné poskytovatelem podle zákona o pohřebnictví;
- zdravotnická záchranná služba, která je zdravotní službou, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy (nestanoví-li zákon jinak), poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života;
- zdravotnická dopravní služba, jejímž účelem je přeprava pacientů mezi poskytovateli nebo k poskytovateli a zpět do vlastního sociálního prostředí, je-li to nezbytné k zajištění poskytnutí zdravotních služeb, rychlá přeprava zdravotnických pracovníků k zabezpečení neodkladné péče u poskytovatele, přeprava osob včetně zemřelého pacienta související s prováděním transplantací, neodkladná přeprava tkání a buněk určených k použití u člověka, přeprava léčivých přípravků, krve a jejích složek a zdravotnických prostředků nezbytných pro poskytnutí neodkladné péče nebo přeprava dalšího biologického materiálu;
- přeprava pacientů neodkladné péče, kterou se rozumí jejich přeprava mezi poskytovateli výhradně za podmínek soustavného poskytování neodkladné péče během přepravy;
- zdravotní služby v rozsahu činnosti odběrových zařízení nebo tkáňových zařízení podle jiných právních předpisů upravujících postupy pro zajištění jakosti a bezpečnosti lidských orgánů, tkání a buněk;
- zdravotní služby v rozsahu činnosti zařízení transfúzní služby nebo krevní banky podle právního předpisu upravujícího výrobu transfúzních přípravků, jejich skladování a výdej;
- specifické zdravotní služby podle zákona o specifických zdravotních službách, zdravotní služby podle zákona upravujícího transplantace nebo zákona upravujícího umělé přerušování těhotenství.

Zdravotní péčí se rozumí soubor činností a opatření prováděných zdravotnickými pracovníky u fyzických osob za účelem

- předcházení, odhalení a odstranění nemoci, vady nebo zdravotního stavu;
- udržení, obnovení nebo zlepšení zdravotního a funkčního stavu;
- udržení a prodloužení života a zmírnění utrpení;

- pomoci při reprodukci a porodu;
- posuzování zdravotního stavu,

jakož i preventivní, diagnostické, léčebné, léčebně rehabilitační, ošetrovatelské nebo jiné zdravotní výkony prováděné zdravotnickými pracovníky za výše uvedeným účelem.

Druhy zdravotní péče

Zdravotní péče může být členěna podle časové naléhavosti jejího poskytnutí (neodkladná, akutní, nezbytná a plánovaná péče) nebo podle účelu jejího poskytnutí (preventivní, diagnostická, dispenzární, léčebná, posudková, léčebně rehabilitační, ošetrovatelská, paliativní, lékařská a klinickofarmaceutická péče).

Neodkladná péče je péčí, jejímž účelem je zamezit nebo omezit vznik náhlých stavů, které bezprostředně ohrožují život nebo by mohly vést k náhlé smrti nebo vážnému ohrožení zdraví, nebo způsobují náhlou a intenzivní bolest nebo náhlé změny chování pacienta, který ohrožuje sebe nebo své okolí.

Přednemocniční neodkladná péče je neodkladná péče poskytovaná pacientovi na místě vzniku závažného postižení zdraví nebo přímého ohrožení života a během jeho přepravy k cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče.

Akutní péče je péčí, jejímž účelem je odvrácení vážného zhoršení zdravotního stavu nebo snížení rizika vážného zhoršení zdravotního stavu tak, aby byly včas zjištěny skutečnosti nutné pro stanovení nebo změnu individuálního léčebného postupu nebo aby se pacient nedostal do stavu, ve kterém by ohrozil sebe nebo své okolí.

Lékařský zákrok (terapeutický výkon)

Lékařský zákrok (terapeutický výkon) je pojem tradičně používán pro označení úkonu, kterým dochází k zásahu do organismu pacienta tj. do jeho tělesné integrity ze strany oprávněných zdravotnických pracovníků za určitým právem dovoleným účelem a v souladu s výsledky lékařské vědy a praxe. Samotný pojem nenalzáme definován ve zdravotnických předpisech.

Lékařské zákroky jsou prováděny především za účelem záchrany života pacienta, jakož i za účelem jeho udržení či prodloužení příp. zmírnění utrpení, nebo za účelem udržení, obnovení

nebo zlepšení zdravotního stavu pacienta, stejně tak i předcházení, odhalení a odstranění nemoci, vady nebo zdravotního stavu. Důvodem jejich provedení je tedy především existence zájmu na ochraně života a zdraví pacienta. Základní pravidla pro jejich provedení jsou formulována zejména v zákoně o zdravotních službách (částečně též v zákoně o specifických zdravotních službách, v zákoně o umělém přerušení těhotenství, v transplantacním zákoně ad).

Lékařské zákroky ale mohou být prováděny na základě jiných právně aprobovaných důvodů pro jejich realizaci (*neléčebné zákroky*), a to z důvodu

- zájmu na ochraně života a zdraví jiných fyzických osob (transplantace *ex vivo*),
- existence jiného veřejného zájmu (rozvoj lékařské vědy - ověřování nových poznatků, klinické studie),
- jiných zájmů dotčených osob (zákroky sledující estetické cíle).

Právní regulace těchto zákroků vyplývá především ze speciálních zákonů, a to zejména zákona o specifických zdravotních službách (úprava zásahů na reprodukčních orgánech z eugenických důvodů, odběr vajíčka za jiným účelem než odstranění neplodnosti, ověřování nových poznatků na těle živého člověka), zákona o umělém přerušení těhotenství (úprava zákroku z jiných než zdravotních důvodů), transplantacního zákona (úprava odběru *ex vivo*) a zákona o léčivech (úprava klinického ověřování léčiv).

Klasifikace lékařských zákroků na léčebné (zahrnující i zákroky preventivní či diagnostické) a neléčebné je otázka medicínského posouzení. Uvedené členění sebou nese zásadní juridický význam v tom, že pro neléčebné zákroky zásadně platí jiný právní režim než pro zákroky léčebné včetně rozsahu přípustného rizika, a to právě s ohledem na jejich odlišný charakter.

Právní předpisy

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

Zákon č. 373/2001 Sb., o specifických zdravotních službách

Zákon č. 374/2001 Sb., o zdravotnické záchranné službě